

Фундатор Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини

У статті автор характеризує діяльність М.І. Сікорського як творця музею скансену. На підставі вивчених джерел вдалося встановити, що основою його створення є матеріальні пам'ятки затоплених сіл Канівського водосховища.

Ключові слова: Сікорський, скансен, хата, комора, повітка.

Ім'я Героя України М. І. Сікорського відоме передусім завдяки створенню першого в Україні музею під відкритим небом. «Його творіння є невичерпним духовним спадком, що засвідчений свідомістю багатьох поколінь і є орієнтиром для нащадків у справі збереження та примноження народної культурної спадщини» [9, с. 7].

Михайло Сікорський – невимірно багатогранна особистість. Усе його життя є уособленням подвижницького поступу людини, для якої найважливішим прагненням було зберегти культурний та духовний скарб українського народу. «Заради цієї найвищої мети він відмовився від багатьох життєвих благ, повністю сконцентрувався на збиранні предметів старовини та створення музеїв, експозиції яких сьогодні є одними з найкращих у нашій державі» – вказує історик Тарас Нагайко [9, с. 7].

Музей народної архітектури та побуту в Переяславі-Хмельницькому – одна з найбагатших скарбниць народної архітектури, культури та побуту українського народу.

Створення першого в Україні музею-скансену пов'язано зі створенням та діяльністю етнографічного відділу у складі Переяслав-Хмельницького державного історичного музею в 1958-1963 роках на території Михайлівської церкви під офіційною назвою «Філіал Михайлівської церкви». М. І. Сікорський розумів, що можливості закритих приміщень церкви та невеличкого подвір'я для показу пам'яток народної архітектури та створення інтер'єрів украї обмежені. Для створення музею просто неба потрібні оригінальні типи споруди з традиційним природнім оточенням. Проте бачення проекту музею-скансену було ще на етапі формування. Музейні працівники, очолювані молодим, енергійним, заповзятливим Михайлом Сікорським, лише оволодівали методикою науково-пошукової роботи [7, с. 81]. Методика створення експозиції подібного типу на той час була недостатньо розроблена. Першопрохід-

цем у справі створення скансенів став Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини в Переяславі-Хмельницькому.

Згідно з науковою концепцією музей мав розміститись недалеко від центру міста на мальовничому плато – Татарській горі, оточений з трьох сторін долинами річок Трубежа та Попівки. Вибір для музею саме цієї території обумовлений вигідною топографією місцевості, близьким розташуванням історичного міста, багатого на пам'ятники культури та архітектури [4, с. 14].

Рішення про створення скансена в Переяславі-Хмельницькому було прийняте Радою міністрів УРСР в 1963 р. Над розробкою наукової концепції музею працювала вчена рада, яку очолив директор історичного музею М. І. Сікорський. До її складу увійшли: гідромеліоратор Є.Ф. Іщенко, архітектор Г.В. Борисевич, кандидат історичних наук Р.О. Юра, етнограф М.І. Жам, історик М.П. Палагута.

Як зазначають дослідники О. Жам та Н. Ткаченко: «Каталізатором, який прискорив створення музею під відкритим небом, стало проектування на початку 60-х років ХХ ст. на Дніпрі ряду водосховищ, зокрема, так званого штучного Канівського моря, під водами якого мали назавжди зникнути з поверхні землі старі хати, церкви, громадські будівлі, вітряки, водяні млини, господарські споруди» [7, с. 81].

У зв'язку з будівництвом Канівської ГЕС і створенням штучного водосховища (слід було підняти воду на Дніпрі на висоту 3м 65см) постало питання про виселення придніпровських сіл Переяслав-Хмельницького району: Циблі, В'юнище, Козинці, Городище, Комарівка, Зарубинці, Підсінне, Андруші, хутори Чубуки, Гора, Борок, Гетьманів, Лісаневичі, Слобода і Максимівка. Загальна чисельність переселенців складала 7 тис. 315 чол. [1].

Колишня завідувачка Музею народної архітектури та побуту Г. І. Козій писала: «Під водами штучного моря мали зникнути археологічні

пам'ятки різних історичних епох. Переяславські музейники розуміли, що зникнуть безслідно і дуже швидко тисячі пам'яток народної архітектури, десятки тисяч речей побуту і вжитку, високохудожніх творів народного мистецтва, знярядь праці тощо. І це підштовхнуло діяти. Створення музею просто неба було ніби спокутою провини за недалекоглядність дій ініціаторів і проєктантів цього грандіозного і, як виявилось пізніше, непотрібного та навіть шкідливого проєкту [8, с. 128].

Отже, саме затоплення ряду придніпровських сіл із цінними пам'ятками народної архітектури остаточно сформувало рішення М. Сікорського про створення в Переяславі скансену. Хоча ідея цього широкомасштабного проєкту виношувалася переяславськими музейниками значно раніше і була пов'язана зі створенням і діяльністю етнографічного відділу Михайлівської церкви.

Підтверження намірів М. І. Сікорського про створення музею під відкритим небом розкриває проєкт плану роботи етнографічного відділу історичного музею на 1963 рік, де вказується на вибір, оформлення земельної ділянки, пошук споруд для експонування, озеленення території. В пункті 8 експедиційної роботи етнографічного відділу історичного музею прописано: «Експедиція в села, що будуть затоплені (Комарівка, Городище, В'юнище, Сошників) по виявленню споруд, речей побуту та творчості (фотографування) [7, с. 82].

У цей час М. І. Сікорський писав: «Колектив музею склав перспективний план створення на базі етнографічного відділу першого в Україні етнографічного музею просто неба. Відкриття його дасть чудові можливості для відтворення у зримих образах картин життя народу, у комплексі подати зразки архітектури, культури, побуту. Працівниками музею разом з активом музейної Ради розплановано майбутній етнографічний парк із врахуванням класової диференціації пореформеного села. Будуть експонуватися селянські житла, господарські будівлі та громадські будівлі, найтиповіші для Середнього Подніпров'я середини XIX ст. Враховуючи досвід та практику музейного будівництва подібного типу, ми передбачаємо створення діючого музею ремесел, де глядачі зможуть не тільки спостерігати процес виробництва, а й придбати будь-який сувенір на спогад. Нас не лякає великий обсяг роботи. Адже й ми своєю працею допомагаємо виховувати справжніх людей майбутнього. Усвідомлення цього надихає нас, надає енергії й снаги» [13, с. 18].

Починаючи з 1963 року М. І. Сікорський разом з працівниками етнографічного відділу, гро-

мадськими діячами активно взявся за створення музею скансену. Було визначено тематичну спрямованість, тип музею, а також структурний план та принципи побудови експозиції. Тип музею був визначений за етнічно-територіальною ознакою як регіональний – відображає побут, культуру, традиції частини народу (Середньої Наддніпряни) в умовах територіальної особливості, єдиних природно-кліматичних умовах, зі своїми елементами місцевої культури. Передбачалося відтворити найпоширеніші форми поселень і садиб, показати еволюцію народного житла, розвиток народних ремесел та промислів, відтворити інтер'єри жител та громадських споруд Середньої Наддніпряни.

Початок формування експозиції припадає на 1965-1966 рр., коли було встановлено перші споруди. На початку будівництва територія Татарської гори являла собою майже чисте поле. Тут був насаджений невеликий парк, що оживляв степовий краєвид.

Великим ентузіазмом та самовідданою пошуковою, науково-дослідною і науково-експозиційною роботою виділялася діяльність переяславських музейників, справжніх ентузіастів: директора історичного музею М.І Сікорського, М.Д. Шавейка, В.І. Шавейко, В.І. Юзвікова, О.І. Юзвікової, Є.С. Нестеровської, М.І. Жама, М.П. Палагути, Т.А. Козачковської, Л.С. Чередніченко, В.В. Нікітіної, Г.І. Слюсар, В.Ф. Трястовської, В.Л. Бейліса, В.П. Шаблевського [10].

Ними були здійснені численні наукові експедиції та виїзди по виявленню, дослідженню і перевезенню жител, господарських будівель, пам'яток сакральної культури в зону затоплення Канівською ГЕС.

Очевидці переселення розповідають, що представники державних органів переконували жителів сіл, територія яких підлягала затопленню, не проводити будівництва нових жител у зв'язку з переселенням [11]. Тому придніпрянські села найбільше зберегли архаїчність споруд. Це вдалося відслідкувати, працюючи з господарськими книгами В'юнищанської сільської ради за 1958 р. Так, у дворі Білька Гната Федотовича хата була збудована в кінці XIX ст., клуня – 1918 р., повітка - 1940 році [2].

Директор музею М.І. Сікорський, М.І. Жам, Є.Ф. Іщенко, П.Ф. Щербина досліджували села, які підлягали затопленню, брали на облік цікаві об'єкти, продумували подальшу долю пам'яток народної архітектури вже на території музею. Та для здійснення великих планів потрібні були

майстровиті люди, які б вміли тримати сокиру в руках і лише з цим нескладним інструментом розібрати та заново відтворити щойно перевезену будівлю. Біля витоків перших будівничих стояв П.Ф. Щербина. Досвідчений майстер своєї справи допомагав засновникам музею М.І. Сікорському, Є.Ф. Іщенко, М.І. Жаму не тільки ділом, а й добрими порадами в реконструкції хати середняка [14, с. 239].

Для перевезення будівель працівниками музею складались акти обстеження із кресленнями, де вказувались розміри, матеріал та збереження. Складові частини споруд нумерувались для полегшення їх відтворення на території музею.

Двір середняка – це перший двір, створення якого на території музею розпочато в 1965 році. Відкритий незамкнений двір має вільне розпланування, характерне для лісостепової зони України. В дворі – хата, комора, повітка, саж, клуня – будівлі із сіл Переяслав-Хмельницького району, які попадали в зону затоплення Канівської ГЕС.

Хату перевезли на територію музею в 1965 році. Вона є класичним типом трикамерного житла Середньої Наддніпрянщини другої половини XIX ст. Хата складається з хати (житла), сіней, прихатньої комори. Збудована в зруб. Стіни житлової частини мазані і білені. Сіни і комора мають відкритий зруб.

Про таку хату свого часу писав А.Г. Данилюк: «Відчувається потяг народних майстрів до симетрії, до певних ритмів і пропорцій. Це помітно з розташування вікон, головного входу. Усі частини скомпоновані з відчуттям гармонії... Освічена сонцем оселя дає мальовничу гру світлої, темної та сірої площин. А білизна стін на фоні землі сприяє виділенню будівлі з навколишнього ландшафту» [5].

Хату середняка відбудувала музейна реставраційна бригада: П.Ф. Щербина, В.Ф. Воловик, В.М. Гура.

Згодом на садибі середняка поставили комору, повітку, клуню, саж. У кожному більшому заможному селянському господарстві неодмінно ставилась комора. У ній зберігалися запаси зерна. Комора перевезена із с. Городище. Вона стояла в дворі селянина-середняка, а потім була усуспільнена до колгоспу. Збудована в зруб з лишком. У плані квадратна. Дах чотириохсхилий, покритий залізом. Комора стоїть неподалік від хати, щоб її було видно з вікон [12, ПА- 21].

У дворі середняка стоїть повітка – типова будівля для селянських господарств Лісостепової зони України середини XIX ст. Вона збудована в

1871 р. в с. В'юнище у господарстві П.І. Покотила. Має двоє дверей. У повітці господар тримав худобу. Стіни повітки плетені з лози, закріплені до дубових присох. Стеля відсутня, підлога земляна. Дах – чотириохсхилий, критий соломною, утримується на кроквах [12, ПА-21].

Поряд з повіткою був збудований саж, перевезений із с. Циблі в 1965 році. Це невелика зрубна будівля, стіни викладені із суцільних кругляків. Саж піднятий над землею на стовпах, що сприяло кращому зберіганню дерева [12, ПА-21].

У глибині двору середняка була встановлена клуня. Її перевезли з с. В'юнище. Вона збудована в 60-х рр. XIX ст. в дворі К.О. Миколаєнка для зберігання снопів необмолоченого хліба, січки, полови. Дах чотириохсхилий, солом'яний, майже пірамідальної форми, опирається на закопані посередині осі будівлі – дві сохи (дубові вертикальні стовпи), що підтримують дубовий коньковий сволок, який служить опорою всієї конструкції даху. Двері клуні двостулкові, високі, дощані, на бігунах [12, ПА-21].

Конструктивних змін жодна з споруд двору середняка не зазнала.

Отже, створюючи двір середняка на території музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, переяславські майстри зробили все так, як було в дворі середняка сто років тому. Невдовзі хата прийняла перших гостей. Вона складний первісток переяславського скансену. Двір середняка – перлина музею народної архітектури та побуту, типовий для етнографічної зони «Полтавщина», зокрема Переяславщини.

Робота з розбудови музею тривала. Директор музею М.І. Сікорський брав на роботу досвідчених майстрів реставраторів. «У 1966 р. були прийняті такі реставратори: І.А. Шевченко, М.П. Тихонов, В. Трохименко, а з наступного 1967 року – В.Г. Ільєнко, Г.Г. Кулічевський, П.П. Красовський, В.І. Осіпов [14, с. 239].

Важко давалися перші кроки у створенні нового музею. У перші роки навіть інструмент забирали додому, бо не було, де залишити. Пізніше у дворі середняка облаштували невеличку столарню майстерню.

В числі перших споруд, перевезених на територію музею, була хата з с. В'юнище, де відтворена експозиція чинбаря. Хата збудована в другій половині XIX ст. типу: хата, сіни, комора. Споруда простора (13,5 м х 5,5 м), рублена. Обмазана і побілена житлова частина, решта залишена «в чистому» зрубі. В хаті піч, яка займає 1/3 частину хати. В сінях – двоє дверей, стеля відсутня,

димохід з лози. Хата – типова для XIX ст., куплена в с. В'юнище у О. І. Трипуз в 1968 році. В сінях експонуються чинбарські знаряддя праці [12, ПА-31]. Перевезена і реконструйована на території музею в 1968-1969 рр. в автентичному вигляді.

М. І Сікорський приділяв велику увагу збереженню хат, господарських будівель, громадських споруд, перевезених із затоплених сіл.

Спочатку реставратори Воловик В.Ф. і В.М. Гура робили просочення перевезених та встановлених споруд. Насичували деревину та соломі антисептичними і протипожежними розчинами. Згодом, М. І. Сікорський неодноразово наймав київську підрядну організацію, яка через потужні компресори буквально заливала антисептикою музей. Очевидці тих подій згадують: «Працюючи, ми часто бачили Михайла Івановича. Ось він спекотним літнім днем... збиває запилену глуху кропиву повздож старовинного Лубенського шляху відклепаною косою, яку він позичив у Петра Федотовича Щербини. Або сидить поруч музейного водія Івана Івановича Теслі. Це вони привезли під відкрите небо якийсь вантаж [3, с. 339].

В 1970 р. бригада реставраторів в складі М.П. Міщенко, Є.М. Харіна, І.П. Бережного, А.О. Чернова перевозять на територію музею під відкритим небом хату з с. В'юнище, де було відтворено інтер'єр ткача-кустаря.

Збудували її місцеві майстри в кінці XIX ст. Хата типу: хата, сіни, хатина, комора. Технічно-конструктивні дані: чотирьохкамерна будівля збудована в зруб. Стіни хати мазані і білені, стеля в розбіжку, тримається на поздовжньому сволоку. Розміри житла: довжина – 15м 32см, ширина – 6м 15см, висота – 2м 85см, площа хати – 93,5 м². Куплена, перевезена і встановлена на території музею в 1970 році. На захід від хати було встановлено повітку в 1971 році. Її стіни збудовані з тесаних кругляків в зруб. Стелі не має, підлога земляна. Хата відбудована на території музею в автентичному вигляді [12, ПА- 31].

У 1971-1972 рр. – пік розбудови Музею народної архітектури та побуту. У той час у с. В'юнищах, старих Циблях, Комарівці, Підсінному, Андрушах усі споруди можна було придбати за ціною дрів або й зовсім даром. Було із чого вибрати. Якби лише встигав перевозити та збирати. Бригада музейних реставраторів була занадто перевантажена роботою: «Щоб урятувати від вогню та води споруди, які мали історичну та етнографічну цінність, Михайло Сікорський на той час почав практикувати такий спосіб виходу із становища: у вільний час, ви-

хідні дні працівники музею розбирали, складали об'єкти і цим мали можливість додатково заробити. Зате для нащадків було врятовано добрий десяток дерев'яних оригінальних пам'яток народного зодчества» [3, с. 339].

Хата, де розміщена експозиція столяра, перевезена з с. В'юнище в 1971 р. Хата побудована в зруб з нетовстих тесаних колод. Налезала жителі села Буряк Галині Федорівні. Хата типу: хата + хатина + сіни + комора. Нижні вінці комори лежать на міцних дубових стовпах. Її призначення – збереження продуктів харчування та використання для господарських потреб. Внутрішні перегородки збудовані закладною технікою з нетовстого дерева [12, ПА-53]. Хата при реконструкції не зазнала істотних змін. В південній стороні двору столяра стоїть саж, який також перевезений з с. В'юнище і встановлений на території музею в 1972 році.

У 1972 р. неподалік від базарної площі музею була встановлена хата одного із жителів с. В'юнище, де було відтворено експозицію олійного промислу. Перевезена хата збудована в другій половині XIX ст. місцевими майстрами типу: хата + сіни. Вона збудована в зруб, стеля покладена в розбіжку, тримається на поздовжньому сволоку. Четверо вікон. Двоє – на чільній стороні, по одному – на причілковій та тильній. В сінях – одні двері, стеля відсутня, димохід плетений з лози, помазаний глиною. Сіни не мазані. Дах чотирьохсхилий, покритий соломі. Комора в дворі олійника – однокамерна споруда на кам'яних опорах. В плані – квадратна. Підлога піднята над землею. По фасаду – ганок. Клуна перевезена з с. В'юнище. В плані двору встановлювалась на задах. Конструктивні дані: однокамерна будівля має невисокі стіни, плетені з лози і високий чотирьохсхилий пірамідальний дах [12, ПА-14]. Всі будівлі двору олійника були перевезені і реконструйовані в 1972 р. При реконструкції істотних змін не зазнали.

У 1973 р. була перевезена і встановлена на території музею хата з с. В'юнище, де відтворено інтер'єр безземельного селянина. Хата збудована в 1889 р. Рік закладання хати вирізав майстер на центральному сволоку. Збудована в зруб. Стіни хати мазані і білені. Сіни не мазані. Хата являє собою перехідний тип від курної до напівкурної. Піч не має димоходу. Дим виходив через отвір у стіні («кагла») підіймався на горіще, виходив через сінешні двері, через покрівлю назовні [12, ПА- 48].

Маленькими віконечками на сліпучо-білих стінах дивиться на ярмарковий майдан музею

хата бідної вдови середини ХІХ ст., яка перевезена з с. В'юнище. Однокамерна будівля, вхід до хати прямо з двору. Збудована в зруб із товстих колод. Стіни хати – мазані і білені. На причілку великий навис даху [12, ПА-66]. У таких хатах могла жити не тільки вдова, а й доживали свій вік старі самотні люди чи бідна сім'я, в яких не вистачало коштів для побудови сіней.

2 березня 1972 р. була обстежена хата одного із жителів с. В'юнище музейною комісією в складі директора М.І Сікорського, заввідділом етнографічного музею М.І. Жама і реставратора П.Ф. Щербини. Було виготовлено її техніко-конструктивний план. Це трьохкамерна будівля, збудована в зруб, мазана і білена. Мала четверо вікон: два на фасаді на причілку, одне напільне, підлога глинобитна. Сіни збудовані в шули не мазані. Комора зрубна, має відкритий зруб. Дах чотирьохсхилий, покритий соломною, має великі звиси, особливо на причілку [12, ПА-35]. При перевезенні і встановленні на території музею хата жодних конструктивних змін не зазнала. В хаті відтворено експозицію бондаря.

На початку 70-х рр. ХХ ст. Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини поповнився сакральними пам'ятками архітектури. Протягом 1969-1970 рр. була перевезена і встановлена на території Музею народної архітектури та побуту церква св. Георгія з с. Андруші Переяслав-Хмельницького району Київської обл. Вона була збудована в 1768 р. місцевими майстрами спочатку як однокупольна (дзвіниця була окремо), а в 30-х рр. ХІХ ст. було добудовано дзвіницю під одним дахом з церквою. На середину ХХ ст. в церкві зберігся вівтар, бабинець з притвором, входи з ганками. Інтер'єр церковного приміщення прикрашений дерев'яними накладними розетками у вигляді хрестів, що збереглися до нашого часу. Після реставрації в церкві св. Георгія був відтворений церковний інтер'єр [6, с. 85].

У 1968 р. із зони затоплення (с. В'юнище Переяслав-Хмельницького району) була перевезена і встановлена на території Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини церква св. Параскеви. Церква збудована місцевими майстрами в 1891 році. Споруда одноверха, в плані хрещата. Була встановлена на кам'яних брилах. Збудована разом із дзвіницею із соснових тесаних плах і вкрита шалівкою. При перевезенні і встановленні церква істотних змін не зазнала.

Неподалік від церкви св. Покрови і церковно-приходської школи Музею народної архітектури та побуту розміщений двір священика. Його від-

творено на протязі 1971-1973 році. В дворі знаходяться господарські будівлі: комора, саж, повітка, які перевезені з с. Циблі. Згідно з науковою концепцією в дворі священика мала бути розміщена надвірна комора. Вона була збудована у садібі заможного селянина в 40-х роках ХІХ ст. місцевими майстрами. У роки колективізації в 1929 р. була усупільнена. Використовувалась в колгоспі як складське приміщення. При перевезенні і встановленні в музеї конструктивних змін не зазнала. Комора збудована в зруб. Це однокамерне закрите приміщення. Напівзакритий ганок – навис, що спирається на чотири вертикальні стовпи. Підлога була дощана, укріплена дерев'яними штифтами. Комора подарована музею правлінням колгоспу ім. Шевченка с. Циблі [12, ПА-51]. Повітка була збудована в дворі священика с. Циблі в кін. ХІХ ст. місцевими майстрами. Це двокамерна будівля, розділена навіпіл дерев'яною перегородкою. Стеля була дощана з поперечними сволоками. По периметру стін закопані дубові присохи. Повітка на двоє дверей. Підлога земляна. Дах двосхилий до фронтонів [ПА-51]. При встановленні на території музею повітка конструктивних змін не зазнала. Неподалік від повітки в дворі священика було встановлено саж. За актом обстеження від 16 лютого 1972 р. дізнаємось, що саж був збудований в садібі священика с. Циблі. Стіни викладені з тесаних плах в «чашу». Дах чотирьохсхилий, покритий соломною [12, ПА-51].

З с. В'юнище, територія якого підлягала затопленню, в 1971-1972 рр. була перевезена і музеєфікована громадська споруда – волосна управа. Управа збудована сільськими майстрами в кін. ХІХ ст. і являє собою чотирьохкамерну споруду: канцелярія + сіни + холодна + комірчина. Сіни – «в шули», решта будівлі – зрубна. Стіни хати оббиті дранкою-«шерцовкою» і мазані товстим шаром глини та білені, на стелі – дошки, покладені в розбіжку тримаються на поздовжньому сволоку. Чільна і тильна сторона сіней не мазана і не білена [12, ПА-59].

«Так мало-помалу, хата за хатою, кутком за кутком, як будується звичайна вулиця, виросло село-музей. Звичайно, Михайлу Івановичу допомагали друзі, однодумці, працівники музею, реставратори, ветерани музейної справи, тисячі переяславців. Вони віддали свою молодість, свої сили, вміння, знання, а більшість із них – навіть життя» – зауважують М. Шкіра та Л. Шкіра [15, с. 467].

Створення першого в Україні музею-скансену – велика подія в культурному житті українського народу. Очільником, натхненником і двигуном

всієї роботи зі створення рукотворного наддніпрянського села XIX ст. був Михайло Іванович Сікорський. Під його керівництвом вирішувалися важливі питання, проведено колосальну пошукову роботу, розроблено методику пошуку, відбору, демонтування, перевезення, монтажу пам'яток народної архітектури, технологію їх передислокації, консервації та реставрації, оформити наукові концепції, структурні та тематико-експозиційні плани музейних експозицій. Створення першого в Україні музею просто неба було позначено великим ентузіазмом, самовідда-

ною пошуковою, науково-експедиційною роботою музейних працівників, громадськості міста під мудрим керівництвом Михайла Сікорського.

Історія не лишила нам імен творців видатних пам'яток народної архітектури, які прикрашають Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини в древньому Переяславі, проте лишилися в пам'яті імена людей, які врятували із забуття ці витвори. Імена ці заслуговують глибокої пошани та увіковічнення. Серед них на почесному місці – Михайло Іванович Сікорський – творець переяславського скансену.

Джерела та література

1. Архівний відділ Переяслав-Хмельницької державної адміністрації, ф.1, оп.1, спр. 103, арк. 3. 4.
2. Архів сільської ради с. Циблі Переяслав-Хмельницького району. Господарські книги В'юницької сільської ради за 1958 р., спр. 470.
3. Воловик В. Ф. Людина легендарна, і сам був творцем легенд // Михайло Іванович Сікорський: творець історії і хранитель часу. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 322-342.
4. Гудченко З. Музей народної архітектури України. – К.: 117 с.
5. Данилюк А. Г. Українська хата. – К.: Наукова думка, 1991. – С.105.
6. Дунайна І. Г., Тетеря С. А. До питання охорони, збереження, реставрації та музеєфікації культових споруд XVII – поч. XX ст. в НІЕЗ «Переяслав». // Храми Переяславщини: історія, традиції, сучасність; стан збереження пам'яток (матеріали круглого столу, присвячені 400- річчю козацької церкви св. Іоанна Богослова с. Острійки Білоцерківського району Київської області 9 жовтня 2006 року). – Переяслав-Хмельницький, 2006. – С. 84- 89.
7. Жам О., Ткаченко Н. Г. М. І. Сікорський – творець скансену на Татарській горі. // Михайло Іванович Сікорський: творець історії й хранитель часу. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 73 – 124.
8. Козій Г. Першому в Україні музею просто неба – 45. // Краєзнавство. – 2009. – № 1-2. – С. 128.
9. Нагайко Тарас. Людина легенда. // Моє життя – мої музеї... – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 7-10.
10. ПЗА. Записано автором від Чередніченко Л. С. 2 жовтня 2012 р. м. Переяслав-Хмельницький.
11. ПЗА. Записано від Оврашко М. П. 22 жовтня 2012 р. с. Циблі Переяслав-Хмельницький район Київської обл.
12. Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав». Фонди. Інвентарна група «ПА» (ПА-21, 31, 53, 14, 48, 66, 35, 51, 59).
13. Сікорський М. І. Етнографічний відділ Переяслав-Хмельницького історичного музею // Народна творчість та етнографія. – К., 1965. – С. 17- 19.
14. Шкіра М. Сікорський – будівничий музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини // Михайло Іванович Сікорський: творець історії й хранитель часу. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 238-246.
15. Шкіра М. В., Шкіра Л. М. Школою М. І. Сікорського називаємо ми роки, проведені під його керівництвом. // Михайло Іванович Сікорський: творець історії й хранитель часу. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 466- 468.

Анна Ткаченко

Творець Музея народної архітектури та быта Середньої Наддніпрянщини

В статті автор характеризує діяльність Н. І. Сікорського як создателя музею скансену. На основі вивчених джерел вдалося встановити, що основою його створення стали матеріальні пам'ятники сіл, затоплених водами Канівського водохранилища.

Ключевые слова: Сікорський, скансен, дом, амбар, сарай.

Hanna Tkashenko

Creation of the Museum of Folk Architecture and Life of the Middle Dnieper

In this article the author describes the activities of Myhaylo Sikorsky as the creator of the museum Skansen. Based on the studied sources it was found that the basis for its creation was the material of villages flooded waters of the Kaniv reservoir.

Key words: Sikorsky, Skansen, house, pantry, barn.